

Чорне море насичує повітря солями, які позитивно впливають на організм людини. Джерела природних мінеральних вод додатково допомагають у комплексному лікуванні.

Туристичний потенціал Одеського регіону, його природні, лікувальні та культурно-історичні ресурси стимулювали розвиток круїзного туризму по Дніпру, Дунаю і з заходами у порти Одеса та Ялта. До початку війни 2014 року, у 2013 році було майже 400 заходів круїзних лайнерів до трьох українських портів – Одеса, Севастополь і Ялта.

Висновки. Туристична галузь є стратегічним вектором розвитку області, яка має усі передумови для інтенсивного розвитку внутрішнього та іноземного туризму: особливості географічного розміщення, сприятливий клімат, найбільший морський порт України, курортно-рекреаційний комплекс, транспортна, фінансова та соціально-культурна інфраструктура.

Список використаних джерел:

1. Рекреаційний комплекс «Три Карася», Біляївка. URL: <http://3karasya.com.ua/> (дата звернення 12.01.2023р.)
2. Статистична інформація. Головне управління статистики в Одеській області. URL: <http://www.od.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 09.02.2023р.)

Прокопенко А. Ф.

Одеський національний економічний університет
м. Одеса, Україна

*Науковий керівник – к. пед. н., доцент кафедри
туристичного та готельно-ресторанного бізнесу*

Мартинова Н. С.

ДИТЯЧИЙ ТУРИЗМ В УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Туризм є важливою складовою загальної економічної системи України. Це пояснюється певними факторами, на які впливає туризм, а саме: розширення туристичної інфраструктури – розвиток туризму спричиняє загальну потребу в розширенні туристичної інфраструктури, а це – готелі,

ресторани, парки розваг, музеї та інші туристичні об'єкти; підвищення зайнятості – туризм створює багато робочих місць для місцевого населення, що в цілому позитивно відображається на розвитку регіону, що пов'язано також із збільшенням податкових надходжень до бюджету, а також із розвитком місцевої торгівлі.

Особливе місце посідає дитячо-юнацький туризм, який є важливим аспектом в державній системі розвитку фізичної культури та спорту серед дітей та підлітків. За словами М.Д. Зубалія [1] дитячо-юнацький туризм – це нова туристична галузь, поняття якої стали вживати тільки на початку ХХІ століття, коли почалася активна підготовка фахівців з туристичної та краєзнавчої сфери в українських педагогічних інститутах та університетах. Відтоді дитячо-юнацький туризм став важливим засобом виховання нового покоління, забезпечення їхнього фізичного та психологічного здоров'я та формування активної життєвої позиції.

На даний час дитячо-юнацький туризм можна визначити як важливий вид туристичної діяльності, який дозволяє задовольнити оздоровчі, спортивні та пізнавальні потреби дітей та молоді поза межами місця їх звичайного проживання та навчання [2].

Такий вид туризму зосереджений на формуванні всебічно розвиненої особистості та вихованні молодого покоління засобами туристичної краєзнавчої діяльності. Основними видами дитячого та молодіжного туризму є екскурсії, спортивні подорожі, оздоровлення та відпочинок у санаторіях та курортах, а також освітні, ділові та заохочувальні тури для талановитих підлітків та переможців творчих конкурсів.

Варто відзначити, що центральним елементом дитячого туризму є рекреація, а дитячий туризм може визначатися як організовані рекреаційні заходи для осіб до 12 років поза межами їхнього постійного місця проживання та навчання.

В Україні дитячий туризм почав свій розвиток ще в ХІХ – на початку ХХ ст. У період незалежності державна підтримка установ туристичної сфери

зменшилась до мінімуму, проте відпочинок дітей у різних областях країни, зокрема Херсонській, Миколаївській, Одеській, Закарпатті та Полтавщині, залишається популярним (до початку повномасштабної війни) [3].

Хоча Україна визначає туризм як стратегічну галузь для розвитку країни, наразі немає централізованої державної політики щодо регулювання та розвитку дитячого туризму та рекреації. Тенденції до цього процесу простежуються лише в педагогічній сфері, а саме в програмі розвитку дітей дошкільного віку «Українське дошкілля», яке було схвалено для використання в освітньому процесі рішенням експертної комісії з дошкільної педагогіки та психології (від 03 грудня 2021 року (протокол №6) [4].

Дитячо-юнацький туризм розглядається державою лише як складова частина позашкільної освіти, а не як окремий інститут культурного, спортивного розвитку дітей, а також оздоровлення молодших поколінь. Про недостатню увагу до дитячого туризму з боку держави також свідчать статистичні дані про кількість закладів оздоровлення та відпочинку.

В офіційних джерелах – Державній службі статистики, присутня інформація тільки до 2019 року (див. табл. 1), однак цього достатньо для того, щоб помітити негативну тенденцію до зменшення як кількості закладів розміщення для дітей, так і кількості дітей, що відвідували заклади.

З початку аналізованого періоду, 2010 року, спостерігалась позитивна динаміка показників кількості закладів для розміщення дітей, в тому числі і закладів оздоровлення, а також кількості дітей, що відвідували ці заклади; простежується стабільна тенденція до підвищення кількості закладів та дітей, що їх відвідують. Починаючи з 2014 року показники демонструють стійку тенденцію до зниження до 2017 року, який відзначився невеликим зростом кількості закладів на 0,7% (при цьому кількість закладів оздоровлення знизилася на 5,38%), а кількості дітей, що їх відвідують, на 3,63% (при цьому кількість дітей, що перебували в закладах оздоровлення знизилася на 6%).

Таке різке зниження пов'язано в першу чергу із анексією АР Криму та початком війни на сході України.

Дитячі заклади оздоровлення та відпочинку, які працювали влітку

	Кількість закладів, од		Кількість дітей, які перебували у закладах, тис. осіб	
	усього	у тому числі заклади оздоровлення	усього	у тому числі заклади оздоровлення
2010	17342	580	1718	381
2011	17703	541	1785	344
2012	17744	559	1825	370
2013	18549	606	2017	407
2014	13977	452	1346	280
2015	9743	333	917	172
2016	9669	316	936	200
2017	9745	299	970	188
2018	9328	244	921	172
2019	8808	241	907	167

Джерело: [4]

В 2018 та 2019 роках спостерігається стійке зменшення по всім показникам. Загальне зменшення кількості закладів в 2019 році по відношенню до 2010 склало 49,21%, з них зменшення закладів оздоровлення склало 58,5%, кількість дітей, що перебувала в закладах загалом зменшилася на 42,21% та в закладах оздоровлення на 56,2%. 2020 та 2021 роки відзначилися світовою пандемією COVID-19, яка супроводжувалася високим рівнем захворюваності, а тому були запровадженні різноманітні обмеження, які досить відчутно вплинуло на туризм в Україні і зокрема на дитячий туризм. Окреслимо основні наслідки пандемії для дитячого туризму наступним чином:

– Закриття дитячих таборів. Уряд України затвердив рішення про закриття дитячих таборів та літніх шкіл під час карантину, що призвело до відміни багатьох запланованих заходів;

– Обмеження міжнародного туризму. Заходи обмеження на міжнародний туризм, які вводилися для зменшення поширення COVID-19, призвели до скорочення числа зарубіжних туристів, що відвідують Україну, зокрема дітей;

– Скасування масових заходів. Багато масових заходів, які зазвичай привертати дітей, такі як концерти, фестивалі та інші заходи, були відмінені,

що призвело до обмеження можливостей для дітей насолоджуватися культурними заходами та заняттями;

– Зміна попиту на туристичні послуги. Більшість людей стали шукати більш безпечні варіанти відпочинку під час пандемії. Це призвело до зростання попиту на туризм в природних зонах, таких як національні парки та ліси;

– Розвиток онлайн-туризму. У зв'язку з обмеженнями на масові збори людей, розвиток онлайн-туризму зросло. Для дітей були створені онлайн-програми та ігри, які допомагають їм вивчати нові місця та культури без виїзду з дому.

Сучасна реальність відзначилась ще більш руйнівними наслідками для дитячого туризму, зробив майже неможливим внутрішній дитячий туризм на найбільш поширенні туристичні напрямки, які здебільше знаходилися в південній частині України у зв'язку із російсько-українською війною.

Для успішного відновлення та подальшого розвитку дитячого туризму державі необхідно приділити цьому питанню більше уваги. Дитячий туризм має буди закладений в стратегію відновлення та розвитку України після війни як важливий фактор відпочинку, розвитку та оздоровлення молодших поколінь. Для цього держава може використовувати здебільше фінансові методи стимулювання, наприклад, державне інвестування у заклади дитячої рекреації або надання таким закладам податкових пільг.

Також досить важливим питанням є забезпечення безпеки майбутніх туристів, що включає в себе заходи розмінування та усунення інших наслідків військових дій. Не менш важливим є відновлення репутації окремих регіонів і України в цілому як туристичних напрямків.

Війна, що почалася в 2014 році і яка розрослася в масштабах в 2022 році, повністю знищила туристичну репутацію України навіть для внутрішнього населення, що звісно має та буде мати подальший негативний вплив на попит на туристичні продукти та послуги.

Отже, основною проблемою сьогодення для дитячого туризму та рекреації – є відсутність попиту на туристичні послуги та продукти через низку

об'єктивних причин, вирішення яких на даний момент повністю залежить від держави.

Список використаних джерел:

1. Зубалій М.Д. Сучасна характеристика термінології і змісту туристської роботи. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*: збірник наукових праць. № 16. Кн. 2. URL: <https://cutt.ly/i7WSD4c>
2. Кілінська К. Теоретичні та прикладні аспекти рекреаційного природокористування в Україні: монографія. Чернівці : Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2010. 250 с.
3. Коцан Н.Н., Яворська А.В. Історія розвитку дитячого туризму в Україні. *Актуальні проблеми країнознавчої науки*: матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 18.12.2015. URL: <https://cutt.ly/p7WAOр3>
4. Українське дошкілля. Програма розвитку дитини дошкільного віку. Видавництво Мандрівець. URL: <https://cutt.ly/d7WSOIq>
5. Дитячі заклади оздоровлення та відпочинку, які працювали влітку. Державна служба статистики України. URL: <https://ukrstat.gov.ua/>

Рибалка А. О.

Одеський національний економічний університет
м. Одеса, Україна

*Науковий керівник – к. пед. н., доцент кафедри
туристичного та готельно-ресторанного бізнесу*

Мартінова Н. С.

СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ ПРОДУКТОВОЇ ПОЛІТИКИ В ДІЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНИХ ТУРИСТИЧНИХ ОПЕРАТОРІВ В КРИЗОВИХ УМОВАХ

Продуктова політика є однією з основних складових маркетингової стратегії, яка визначає спосіб, яким компанії формують, розробляють, просувають та управляють своїми продуктами та послугами на ринку. В сфері туризму, національні туристичні оператори є ключовими гравцями, які забезпечують розробку комплексного туристичного продукту та окремих туристичних послуг для місцевих та іноземних туристів.